

Notes

Punten oefentoets

- Typen requirements
- V-model
- White- and black-box-testing
- Happy flow
- RUP 4+1 views
- Contents and stakeholders of those views
- IEEE definitie van Software Architectuur
- Zes viewpoints van Rozanski & Woods
- Attribute Driven Design
- Gebruik scenario template

Software Engineering

Waarom RUP?

- Zit tussen Waterval en Agile in
- Behandeld meer procesonderdelen dan Scrum
- Dient op maat gemaakt te worden, dit dwingt tot begrijpen van de aanpak.

Wat is (R)UP

- Unified Process, een familie van projectbeheer methodieken:
- Kenmerken:
 - Iteratief en incrementeel
 - Use Case gedreven
 - Architectuur centrisch
 - Risico's worden aangevallen

- Aanpasbaar
- Focus op kwaliteit d.m.v. documentatie, reviews, tests en voorwerk door specialisten.
- Vier fasen:
 - **Inception:** Inhoud, scope, risico's en globale planning helder krijgen.
 - Vision document, Use Case Model, Glossary, Idee van oplossing en tooling, Software Development Plan (SDP)
 - **Elaboration:** Risico's overwinnen (d.m.v. tests en proof-of-concepts).
 - Uitgewerkte Use Cases (UCs), SAD, SDP bijgesteld, ontwikkelomgeving.
 - **Construction:** Iteraties ontwerpen, bouwen en testen. Schrijven handleidingen.
 - UCs uitwerken, deelopleveringen voldoen altijd aan functionele eisen en acceptatiecriteria.
 - **Transition:** Accordering door stakeholders. Bugfixen, trainen, deployment, overdragen aan beheer en afsluiting.
 - Bug fixes, getrainde gebruikers en beheerders, geaccepteerd product, projectevaluatie met feedbackloop.

Workflows

- Meer dan 100 beschikbare rollen
- Zelf (weloverwogen) besluiten wat je gaat gebruiken
- **Rational Method Composer:** Uitgebreid softwarepakket voor het maken van deze keuzes.

Use Cases

- Is een set interacties met gemeenschappelijk doel
- Alle use cases samen beschrijven volledige functionaliteit systeem
- Geeft functionele decompositie van het onbekende systeem ('black box')
- Liggen ten grondslag aan RUP
- Definiëren interactie van actor met een systeem
- Bereiken elk een doel
- Dienen als 'contract' voor het gedrag van het systeem
- Worden gezamenlijk beschreven
- Zoek juiste niveau 'hoe?' en 'waarom?'

Voordelen

- Meer aandacht voor architectuur (in tegenstelling tot Scrum)
- Meer aandacht voor documentatie en overdraagbaarheid, testen en project beheer
- Haalt risico's naar voren

Nadelen

- Wat documenteer je wel en niet?
- Risico op teveel proces

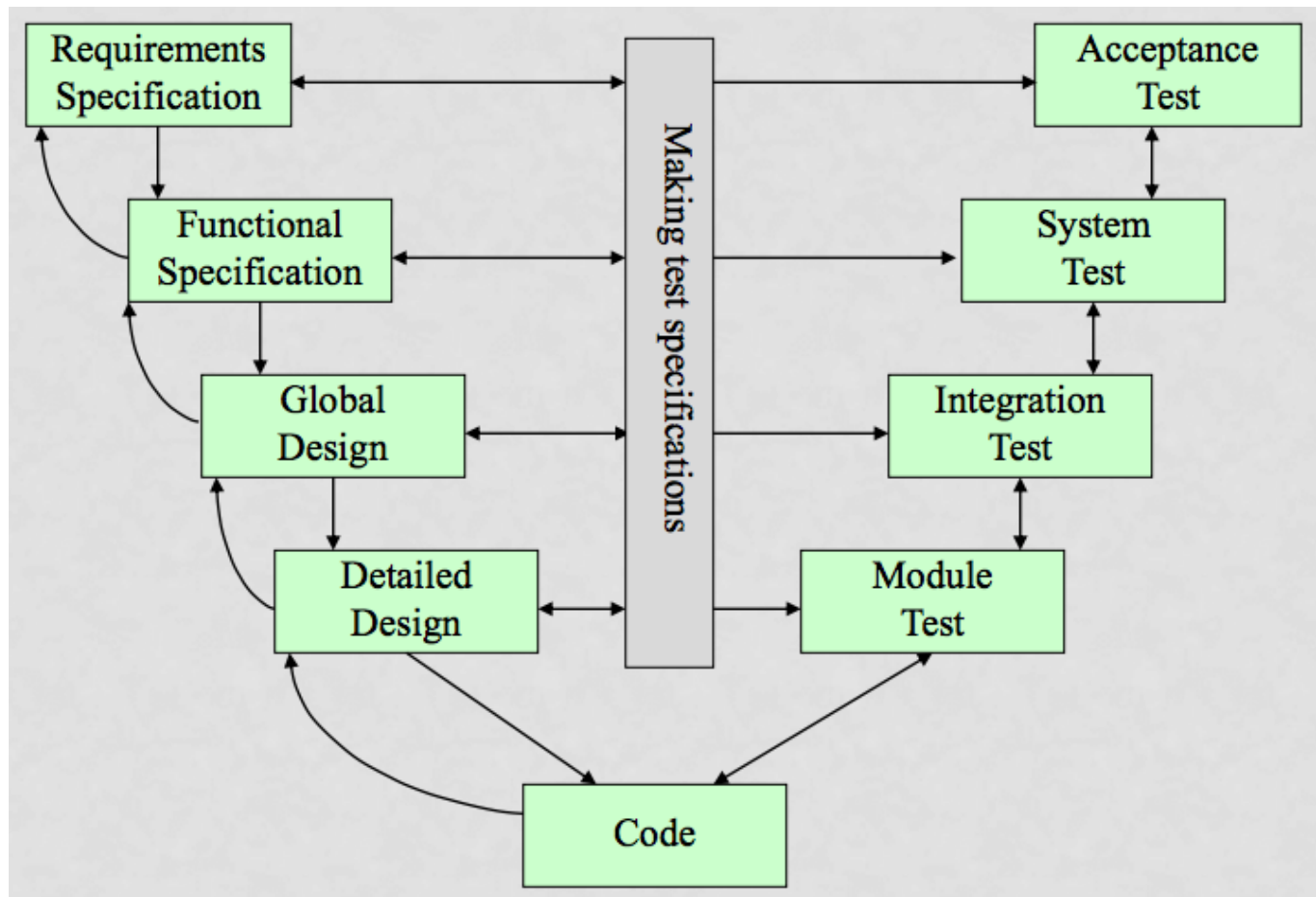
Wat zijn requirements

- "Één enkele correcte zin die aangeeft waaraan een systeem moet voldoen"
- Wat is het probleem dat een gebruiker heeft?
- Gedrag, eigenschap of beperking
- Zijn testbaar
- Voorkomen:
 - Mislukken van IT projecten vanwege onduidelijke/veranderende requirements
 - Te weinig betrokkenheid van klanten/gebruikers
 - Gebrek aan ondersteuning door management
 - Geen duidelijke projectorganisatie
- Basis voor schatting kosten, planning, architectuur, ontwerp, testen en acceptatie.
- Moelijk vast te stellen doordat:
 - Een groot ICT systeem zeer complex is
 - Verschillende groepen stakeholders met verschillende belangen
 - Stakeholders hebben onbewuste verwachtingen

Soorten requirements

- Functioneel: gedrag, waarneembaar voor stakeholders/gebruikers
- Niet-functioneel: (technische) kwaliteitseisen
- Beperking (constraint): bijvoorbeeld tijd of budget
- Een goede requirement is:
 - volledig
 - consistent
 - realistisch
 - testbaar
 - noodzakelijk
 - helder

Het V-Model

- Validatie: voldoet het systeem aan de verwachtingen van de gebruiker/stakeholder?
- Verificatie: voldoet het systeem aan de requirements/specificaties?

Software Architecture

- Niveau's van architectuur:
 - Enterprise
 - Applicatie (product)
 - Embedded systeem
 - Infrastructuur (network)
 - Platform
 - CPU
- Enterprise Architectuur is top down, beginnend met de business
- Software Architectuur zijn high-level requirements en het ontwerp van software of een systeem.
- Architectuur:
 - .. is een manier om met stakeholders te communiceren
 - .. zijn de keuzes die (later) niet makkelijk gewijzigd kunnen worden (volgens de ontwikkelaars)
 - .. de fundamentele keuzes, die weloverwogen moeten zijn
 - .. is een high-level ontwerp
 - .. gaat voornamelijk over de niet-functionele eisen
 - .. is de 10% moeite die 90% van de kosten bepaald
- IEEE definitie: **(System) fundamental *concepts or properties* of a system in its environment embodied in its *elements, relationships*, and in the *principles* of its design and evolution.**
- Verzorgd 'separation of concerns' en consistentie

Waarom?

- Iedereen heeft de 'big picture' door 'shared understanding'
- Een expliciete vorm van requirements
- Om de stakeholders op één lijn te krijgen
- Hulpmiddel voor het oplossen van conflicten
- Mogelijkheid om complexiteit te beheren (door het verkrijgen van overzicht)
- Inkaderen van het ontwerp door middel van systeem brede keuzes

Requirements

- Zijn input voor het maken van keuzes
- Requirements <-possibilities<- ->desires-> Architectuur <-> Ontwerp
- Belangrijk omdat:
 - Foute requirements zijn kostbaar
 - Voorkomen 'feature creep'
 - Afbakening van scope
 - Fundament voor kosten, planning en ontwerp
- User requirements van gebruikers
- System requirements voor ontwikkelaars

Stakeholders

- Belangrijk
- Moet duidelijk mee worden gecommuniceerd
- Bijvoorbeeld: klanten, gebruikers, opdrachtgevers, het ontwikkelteam, de helpdesk, experts etc.
- Stakeholders moeten representatief zijn

Software Architectuur Document (SAD)

- Set van producten om architectuur te beschrijven
- Begrijpelijk voor stakeholders
- Moeten aantonen dat de architectuur de bezorgdheden (concerns) van de stakeholders adresseerd
- Bevat producten als: views, models, principles, constraints etc.
- Architectuur definieert structuur, onder meer:
 - Functionele structuur
 - Informatiestructuur
 - Concurrency structuur
 - Ontwerp structuur
 - ...

Views en Viewpoints

- Een view beschrijft een onderdeel van het systeem
- Een view wordt vertegenwoordigd door één of meerdere modellen
- Views maken het mogelijk om de functionele aspecten en kwaliteitseisen van een systeem te bevatten in een model
- Een viewpoint is een patroon of generalisatie van een view (oftewel een 'template')
- Een viewpoint biedt een model (bijv. diagrammen) waarmee een view kan worden opgesteld

RUP 4+1

- Best bekende aanpak
- Er bestaan verschillende interpretaties
- Technisch geïntereerd
- Kwaliteitsattributen zijn minder expliciet
- Viewpoints:
 - **Use-Case View:** Key scenarios that drive the discovery, design and validation of the architecture: Use Case Diagram(s) and Use Case Descriptions.
 - Stakeholders: Stuurgroep, product owner, businessanalist, ICT architect, acceptatietester. Van ontwikkelteam: teamleider, informatieanalist en test manager.
 - **Logical View:** Functionele structuur en gedrag van het systeem, zoals componenten, (sub)systemen en interfaces. **Layers** op de abstractielaag (domain logic, data access etc.) en **Tiers** op de service laag (webserver, database server etc.)
 - Stakeholders: Product owner, beheerder. Van ontwikkelteam: informatieanalist, softwarearchitect en de toolbeheerder.
 - **Implementation View:** Organisation of software modules: package diagrams, file structure, frameworks, programming languages, OS, database engine, middleware etc.
 - Stakeholders: Product owner, implementatiespecialist, domeindeskundige. Van ontwikkelteam: Teamleider, programmeur, UI designer, tester, integrator e.a.
 - **Deployment View:** Hardware and network configuration. Ways of communication (protocols).

- **Process View:** Threads and processes, shared resources and synchronisation. Least used view. Important for real-time applications.
 - Stakeholders: Stuurgroep. Van ontwikkelteam: integrator.

Rozanski & Woods

- Offspring van RUP 4+1
- Gericht op moderne en op grote schaal gedistribueerde informatie systemen
- Hernoemde viewpoints: Logical, Process en Physical
- Toegevoegde viewpoints: Information en Operational
- Viewpoints:
 - **Functional:** RUP 4+1 Logical Viewpoint
 - **Information:** The way that the architecture stores, manipulates, manages, and distributes information: ERD, data ownership model
 - **Concurrency:** RUP 4+1 Process Viewpoint
 - **Development:** RUP 4+1 Implementation Viewpoint
 - **Deployment:** RUP 4+1 Deployment Viewpoint
 - **Operational:** How the system will be operated, administered, and supported when in production. Installation, monitoring, control, etc.

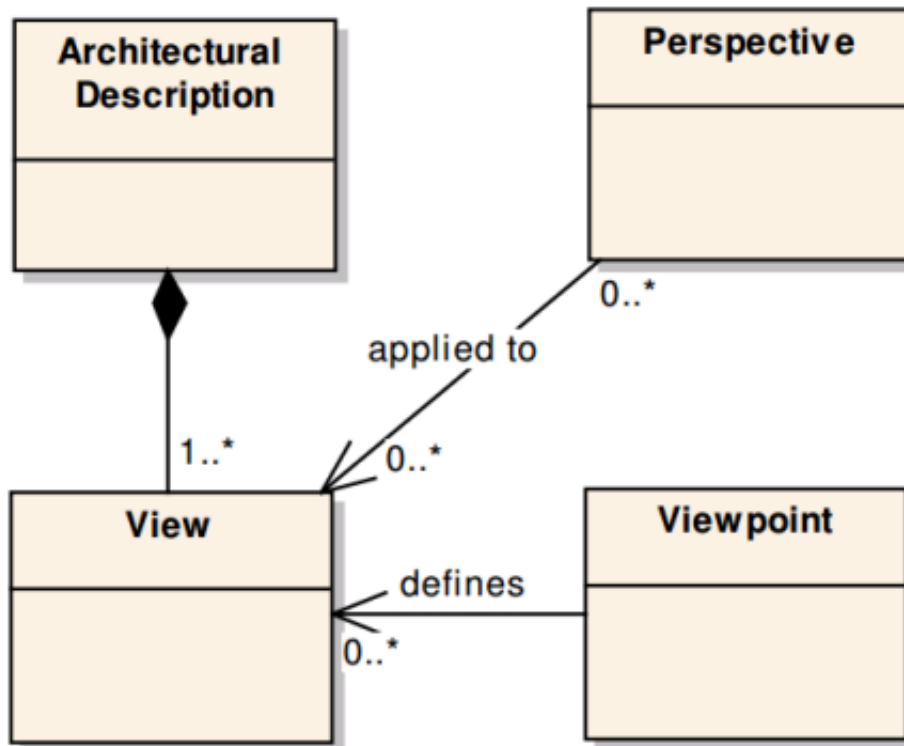
Kwaliteitskernmerken (quality properties, QP)

- Tot nu toe gehad over **wat** een systeem moet doen, niet **hoe** een systeem het moet doen
- De *hoe* wordt gemeten aan de hand van de kwaliteitskenmerken
- Bijvoorbeeld:
 - Performance
 - Efficiency
 - Security
 - Maintainability
 - Availability
 - ...

- Cruciaal voor stakeholders
- Zijn duidelijke termen en zorgen voor 'shared understanding'

Perspectives ('vooruitzichten')

	Viewpoint	Perspective
Focus	a type of structure	a quality property
Result	a view - model(s) a primary arch structure	changes to views supporting artefacts
Guidance	models to create advice based on practice	a process for application advice based on practice

- Een vooruitzicht om views te valideren/toetsen mbt de kwaliteitskenmerken (QPs)
- Een collectie van patterns, templates en richtlijnen om te verzekeren dat een systeem de juiste kwaliteitskenmerken (QPs) heeft
- perspectives worden toegepast op de architectuur om te zorgen dat de kwaliteitskenmerken acceptabel zijn en om de ontwikkeling te begeleiden
 - als het ware unit tests voor views
- Perspective template:

- **desired quality**: definitie
- **applicability** to views: op welke views heeft deze perspective impact
- **concerns**: die worden geaddressiseerd
- **activities**: how kan de perspective worden toegepast op de architectuur
- **tactics**: een vastgestelde aanpak voor het toepassen
- **problems and pitfalls**: waar rekening gehouden mee moet worden
- De initiele set:
 - **Performance and scalability**
 - Concerns: responsetijd, doorvoersnelheden, voorspelbaarheid van het systeem
 - Tactieken: optimaliseren van herhaalde processen, distributie van [processen, het minimaliseren van gedeelde resources.
 - Toepassen: Analyseer de data en maak prestatie modellen, leg bottlenecks vast.
 - **Security**
 - Concerns: authenticatie, autorisatie, integriteit, beschikbaarheid etc.
 - Tactieken: het inzetten van bewezen beveiligingsmethodieken, autorisatie vereisen voor toegang van data etc.
 - **Availability and resilience**
 - Concerns: (on)geplande downtime, MTBF, MTTR, redundantie van data, failover
 - Tactics: Fault tolerant hardware, clusters, load balancing, het loggen van transactions etc.
 - **Evolution**
 - Concerns: De impact van wijzigingen, de kans op wijzigingen, de tijd die het kost om wijzigingen door te voeren, stabiliteit van het systeem etc.
 - Tactics: Het isoleren van wijzigingen, maken van flexibele interfaces, geautomatiseerde testen etc.

Het toepassen van perspectives op views

- Welke perspectives zijn relevant?
- Voorbeelden:
 - Het identificeren vna gevoelig liggende resources (bijv gebruikerdata in de database)

- Het identificeren van beveiligingsrisico's (diefstal van backups etc.)
- Een veiligheidsbeleid opstellen (backups, wat doen we bij chantage of netwerk aanvallen? etc.)

Tactieken en patterns

- Een architectural pattern implementeert meerdere tactieken
- Een architectural tactic is een vastgestelde aanpak voor het oplossen van bepaalde kwaliteitskenmerken (QPs)
 - Bijvoorbeeld: dataredundantie vergroot beschikbaarheid bij hardwarefalen
- Drie categorieën patterns:
 - Creational patterns: object instantiëring en het loskoppelen van afhankelijkheden
 - Structural patterns: het toevoegen van abstractielagen
 - Behavioural patterns: gaat over interactie en gedrag van klassen

Testwerk

- Testen is het vaststellen of iets werkt conform de specificatie
- Geeft inzicht in de kwaliteit
- Voorkomt schade/verlaagt risico
- Kweekt vertrouwen bij de stakeholders
- Niveau: afweging tussen risico dat je kunt en wilt lopen

Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)

- Een pattern is: naam, probleem, oplossing
- Gang of Four: vier auteurs
- Extra informatie om pattern beter toepasbaar te maken:
 - Context
 - Forces
 - Resulting context/consequences
 - Related patterns
 - Examples
- SA voor het beheersen van de complexiteit
- Lehman's Law:
 - i. A program that is used, will be modified
 - ii. On modification its complexity will increase, unless actively worked against this:
 - Refactored
 - Follow intended architecture

Rijksdienst Werkverkeer (RDW)

- Eerst een abstract overzicht maken (schets) en aan stakeholders laten zien
- Systemen opgedeeld in domeinen (logische scheiding)
- Waar je niet goed in bent -> uitbesteden
- **Enterprise architectuur is het bij elkaar brengen van business en IT.**

Sogeti

- Twee belangrijkste redenen voor falen IT projecten:
 - i. Instabiele user requirements
 - ii. Onrealistische begroting
- Project feedback belangrijk:
 - Data vastleggen voor analyse
 - Leren van je fouten
- Functiepuntanalyse (FPA): functionele methode om gebruikers functionaliteit uit te drukken in functiepunten.

CGI

- Structuur tussen componenten vastleggen
- Wat zijn mijn Externally Visible Properties?

"Samenhang van componenten van een systeem, hoe die op elkaar reageren en wat je er aan de buitenkant van ziet."
- Functionele decompositie is het opdelen van het systeem in subsystemen
- Parkinsons Law: **"Work expands so as to fill the time available for its completion."**

Overig

Testen

- White-box: Een methodiek om de interne structuur en werking van software te testen.
- Black-box: Het testen van de functionaliteit van software, dus enkel in- en uitvoer.

V-Model

- Project definitie (verificatie fase):
 - **Requirements analysis:** collect user/system requirements (inception fase)
 - **System and design:** analyse and understand the business of the proposed system by studying user requirements (elaboration fase)
 - **Architecture design:** high-level design, module definition and brief functionality of each module, their interface relations, dependencies, etc. (elaboration fase)
 - **Module design:** low-level design: designed system is broken up into smaller parts so that the programmer can start coding. Database tables, dependency issues, complete input/output for modules etc. (elaboration fase)
- Project test en integratie (validatie fase):
 - **Unit testing:** Unit Test Plans (UTPs) zijn opgezet tijdens Module Design fase. Bugs op code of unit test niveau oplossen (white-box).
 - **Integration testing:** Integration Test Plans (ITPs) zijn opgezet tijdens de Architectural Design fase. De integratietesten verifiëren of de unit testen uitzonderlijk kunnen worden uitgevoerd (white-box).
 - **System testing:** System Test Plans (STPs) zijn opgezet tijdens de System Design fase. Worden uitgevoerd door business team van klant om te verzekeren dat de verwachtingen (functionele en niet-functionele eisen) worden waargemaakt. En ook de system requirements, door bijvoorbeeld stresstesten, regressietesten etc. (black-box)
 - **User Acceptance testing:** User Acceptance Test Plans (UATPs) zijn opgezet tijdens de Requirements Analysis fase. Test pannen worden uitgevoerd door business users (eindgebruikers?), om zo met 'real-time data' te werken. Hiermee wordt verzekerd dat het systeem werkt conform de user requirements en klaar is voor gebruik. (black-box)

Attribute Driven Design (ADD)

- Methodiek voor het maken van software die rekening houdt met de kwaliteitskenmerken
- Stappen:
 - i. Kies een onderdeel van het systeem om te ontwerpen;
 - ii. Bepaal alle architecturale significante requirements voor dit onderdeel (alle relevante kwaliteitsattributen en business goals);
 - iii. Zet een architectuur op die voldoet aan deze requirements en test het ontwerp.
- Kan alleen succesvol zijn als de functionele eisen, kwaliteitseisen en beperkingen beschikbaar zijn (elaboration fase).
- De uitvoer is een set (of proof-of-concept) van de architecturale views en dus niet een volledig en gedetailleerde architectuur.